

Årsrapport 2010 fra

Tilsynsrådet for politiets utlendingsinternat Trandum .

I forskrift om Politiets utlendingsinternat av 4.11.2008 § 17 er det bestemt at et eksternt tilsynsråd skal føre tilsyn med at behandlingen av utlendingene skjer i samsvar med lovgivingen. Det er videre bestemt at tilsynsrådet skal avgi en årsmelding for sin virksomhet til Politiets utlendingsenhet, og at årsmeldingen skal offentliggjøres.

1. Mandat og oppnevning.

Tilsynsrådet ble første gang oppnevnt av Justisdepartementet 28. mai 2008 med slik sammensetning:

Tingrettsdommer Randi Carlstedt (leder)

HMS rådgiver Kjell Lamo (medlem)

Helsesøster Berit Hjørnevik (medlem)

Avdelingsleder Petter Wildhagen (varamedlem)

Psykolog Jørn Auran (varamedlem)

Oppnevningen gjaldt for to år. Nytt tilsynsråd ble oppnevnt av Justisdepartementet i mai 2010. Leder Randi Carlstedt og medlem Kjell Lamo ble reoppnevnt. Som erstatning for Berit Hjørnevik ble oppnevnt Spesialrådgiver i sykepleierforbundet Svein Roald Olsen. Begge varamennene ble reoppnevnt. Oppnevningen gjelder for to år.

Varamedlemmene har ikke vært innkalt eller deltatt ved tilsynene.

Tilsynsrådets mandat og rettigheter fremgår av utlendingsforskriften.

Formålet med tilsynene er å se til at behandlingen av utlendingene som er plassert der skjer i samsvar med lovgivningen slik at utlendingenes rettigheter i henhold til lov og forskrift blir ivarettatt på internatet, og at fullmaktene til å innskrenke rettighetene ikke utøves i unødvendig omfang eller på en unødvendig streng måte.

Det skal ikke føres tilsyn med utlendingsvedtaket og dets grunnlag, kjennelse for pågrepelse og fengsling eller forvaltningsavgjørelser.

Rammene for Tilsynsrådets virksomhet fremgår av forskriften.

Tilsynsrådet har selv ansvar for å

- planlegge og gjennomføre sin virksomhet
- ta opp forhold rådet finner kritikkverdige
- avgi årsrapport og sørge for offentliggjøring av denne.

Det er bestemt at det skal være minst to tilsyn hvert år og som kan være anmeldt eller uanmeldt.

Rådet har rett til å

- inspisere internatets områder, bygninger og rom der utlendingene oppholder seg
- kreve opplysninger om behandlingen av utlendingene
- rett til å delta på møter om utlendingen dersom denne samtykker
- kreve innsyn i saksdokumentene dersom utlendingen samtykker
- ta opp saker etter henvendelse fra utlending eller på eget initiativ.

Saker eller problemer skal tas opp med Utlendingsinternatets ledelse og søkes i utgangspunktet løst på internatet. Dersom dette ikke fører frem eller tilsynsrådet av andre årsaker finner grunn til det, kan saken tas opp med overordnet myndighet, sjef for Politiets Utlendingsenhet eller Politidirektoratet.

Tilsynsrådet fører ved hvert besøk en protokoll som befinner seg på internatet, og hvor internatets ledelse fører inn gjennomføring av de forhold som tilsynsrådet har påpekt.

Tilsynsrådet har i 2010 vært på befaringsreise ved en tilsvarende institusjon i England for å høste erfaring. Videre har Tilsynsrådet hatt møte med Røde Kors den 25. november 2010. Røde Kors har etablert besøkstjeneste ved utlendingsinternatet ved Trandum og ønsket å samtale om tjenesten. I avtalen mellom Røde Kors og Politiets Utlendingsenhet (PU) er tatt inn at PU formålet med besøksordningen er å sikre utlendingene en fast og regelmessig besøksordning hvor utlendingen tilbys menneskelig kontakt utover den som de ansatte på internatet og/eller andre

myndighetspersoner med tilknytning til internatet kan tilby. Besøksordningen har vært i funksjon fra 14. mars 2010 og hadde til og med november gjennomført 18 besøk.

2. Tilsyn.

Tilsynsrådet har i 2010 gjennomført i alt 9 tilsyn, fem før sommeren og fire etter sommeren. Tilsynene har vært både varslede og uanmeldt og det er også avholdt tilsyn ettermiddag/kveld. Det har vært samtaler med legetjenesten.

Årsaken til øket antall tilsyn i forhold til 2009 er det store antall personer som har vært plassert ved internatet gjennom året, og at det har vært hendelser som har medført øket behov for kontroll av at de innsattes vilkår er tilfredsstillende i henhold til forskriften. I perioden fra januar til mai 2010 var det høyeste antall innsatte med en topp på 110. Det var jevnt svært høyt belegg. Det var dessuten stort sykefravær blant vaktmannskapene, som gjorde situasjonen på Trandum vanskelig. Tilsynsrådet tok disse forhold opp med ledelsen ved Trandum og ledelsen i Politiets utlendingsenhet ved brev i mars 2010. Tilsynsrådet påpekte at stort belegg gav grunn til frykt for at de innsatte ikke får oppfylt sine rettigheter, og at det går ut over sikkerhet både for de innsatte og de ansatte.

I løpet av vinteren/våren 2010 var det to branner ved internatet, som har medført stengte avdelinger over lang tid mens reparasjon har vært foretatt.

Tilsynsrådet har vært fulltallig ved alle inspeksjoner med unntak av ett, da Svein Roald Olsen fikk forfall på kort varsel. Rådet fant ikke behov for å tilkalle varamedlem til denne inspeksjonen.

3. Lokalene.

Utlendingsinternatet er en tidligere militær forlegning og er delt i fem avdelinger, A, B, C og D og E. Avdeling E ble åpnet våren 2009, men har vært i lite bruk på grunn av bemanningen og at den ligger isolert et stykke fra selve internatet. Avdeling E var ment for enslige kvinner og familier, samt barn. Den er i 2010 sporadisk brukt i forbindelse med masseuttransporter med charterfly. Det er avdelinger for enslige menn, for enslige kvinner og familier med barn, samt en sikkerhetsavdeling med sikkerhetsceller.

Våren 2010 var det to branner ved internatet, begge påsatt av de innsatte. Første brann medførte ødeleggelse av et rom og røykskader. Den andre førte til større skader og til at hele avdeling B ble stengt i lang tid. Det medførte også flere rømninger. Avdeling B ble først åpnet igjen i juli 2010.

Det store antall innsatte og mye sykefravær medførte raske tilsetninger av nye mannskaper, men som på grunn av tidspress ikke fikk tilstrekkelig opplæring.

Arbeidstilsynet ble koblet inn og kom med pålegg.

På grunn av stor arbeidsbyrde m.v. var også ledelsen var internatet sykmeldt i lang tid, og det ble i april 2010 satt inn en stab fra PU til å lede internatet. Staben trakk seg ut etter sommeren. Det ble nedsatt en arbeidsgruppe for å se på beleggstill, bemanning, instruksjoner og rutiner, bygningsmessige endringer m.v.

Tilsynsrådet er ved to av tilsynene orientert om status og stabens arbeid. Det er også utarbeidet en sikkerhetsvurdering. Tilsynsrådet har ikke mottatt denne rapporten.

Det er nå bestemt at det skal være et øvre tall på antall innsatte med 60 – 70. Det er videre fastsatt at innsettelse skal varsles på forhånd.

I 2010 var det i alt 2123 innsatte med 7431 overnattinger. Gjennomsnittlig opphold på internatet varierte fra 2,3 døgn i mars 2010 til det høyeste med 5,2 døgn i desember 2010. Lengste opphold er 18 måneder. Vedkommende ble løslatt.

Tilsynsrådet har ved alle tilsynene hatt spesielt fokus på lokalenes befatning, særlig i forhold til antall personer pr rom, også sett opp mot sanitærforholdene. Det er mange innsatte og det er ett bad med flere dusjer og toaletter på hver avdeling.

Det er meget stor belastning på badene/toalettene, og disse er også pusset opp/renoveret i løpet av året. Tilsynsrådet har etter tilsynene gjort bemerkninger vedrørende badene. Bemerkningene har vært om renhold, slitasje, m.v.

Tilsynsrådet har påpekt at lokalene ikke er hensiktsmessige, verken for utlendingene eller for de ansatte. Det er trangt og uhensiktsmessig. Dette går ut over sikkerheten, ikke minst for de ansatte.

Det er tidligere påpekt at det er dårlig luft på soverommene. Dette er betydelig bedret etter at det ble installert nytt ventilasjonsanlegg. Av sikkerhetshensyn er vinduene fortsatt blokkert med pleksiglass, og naturlig utlufting ikke kan foretas. Tilsynsrådet har påpekt dette ved flere tilsyn, og at en bedre løsning må finnes.

Tilsynsrådet har gjort bemerkninger vedrørende tørrmaten som har stått fremme hele døgnet, og dette er nå endret slik at maten blir satt inn til faste tider.

Tilsynsrådet har ved sine besøk påpekt at renholdet ikke er tilfredsstillende. Det er blitt noe bedring i renholdet, særlig på den nyrenoverte avdelingen.

Tilsynsrådet har merket seg at alle røykerommene er stengt og at de innsatte må ut for å røyke. Dette har medført bedre luft og mindre søppel inne. Røykerommene er gjort om til tørkerom for de innsattes klær. Det er kjøpt inn vaskemaskiner og tørketromler på to avdelinger med de er ikke

tatt i bruk. Tørking av tøy inne på badene og rommene kan være helsefarlig for de som oppholder seg der over tid.

Det er opplyst at det er et økende antall av utlendingene som har smittsomme sykdommer, for eksempel tuberkulose. Det er viktig at dette tas alvorlig og at de ansatte opprettholder lærdom og viser aktsomhet.

4. Kontakt med utlendingene.

Ved samtlige besøk er det gitt anledning for utlendingene å ta kontakt og samtale med tilsynsrådets medlemmer. Det er gitt opplysninger om at tilsynsrådet ikke har noe med selve utlendingssaken å gjøre, kun med oppholdet på Trandum. I aktivitetshuset er det i tillegg til informasjon om Tilsynsrådet og dets virksomhet, beskrevet på de fleste aktuelle språk, og det er hengt opp en postkasse hvor utlendingene kan legge henvendelser og bemerkninger til tilsynsrådet. Det er også hengt opp tilsvarende informasjon på selve internatet. Ved varslede besøk er det hengt opp plakater med tidspunktet for tilsynsrådets besøk. Ved enkelte av tilsynsrådets tilsyn har noen få ønske å snakke med tilsynsrådets medlemmer. Tilsynsrådet har tatt kontakt med de innsatte med direkte spørsmål om oppholdet. Det har vært noen få skriftlige henvendelser.

De fleste av de innsatte som har snakket med tilsynsrådet har klaget over kostholdet som de mener er ensformig og ikke tilfredsstillende.

Alle klager fra de innsatte er brakt videre til internatets ledelse straks etter møtet.

Tilsynsrådet har sett på utlendingenes mulighet for å bruke telefon og har funnet denne i tråd med det som fremgår av forskriften.

Tilsynsrådet har videre sett på utlendingenes tilbud når det gjelder helse jfr forskriftens § 5, og har ikke funnet noe å bemerke. Enkelte av utlendingene har henvendt seg til tilsynsrådet i forbindelse med tilsyn med opplysninger vedrørende helse og at de mener de ikke har fått tilstrekkelige behandling. Disse forhold er tatt opp med ledelsen og helsetjenesten. I en konkret sak, omhandlet i media, har tilsynsrådet innhentet uttalelse fra helsetjenesten.

Tilsynsrådet har påpekt at det mangler skap, nattbord og lamper over sengene. Det er installert skap på noen rom, men det mangler flere. Dette medfører at de innsatte ikke har noe sted å legge private ting. Disse forhold er påpekt gjentatte ganger. Det er opplyst at årsaken til at det ikke er rettet på delvis er brannene og at det tar tid å få produsert i tilfredsstillende kvalitet.

5. Aktiviteter

Det er et eget aktivitetshus for utlendingene hvor de er på dagtid, en avdeling om gangen avhengig av antall utlendinger som er innsatt. Besøk fra Røde Kors besøkstjenesten foregår i aktivitetshuset.

Det er få aktiviteter som tilbys utlendingene. Det er et begrenset bibliotektilbud, noen utenlandske aviser, samt noen spill i tillegg til TV. På grunn av konflikter mellom de innsatte om bruk av tv er det satt opp liste med tidspunkter for når de enkelte kanaler kan benyttes. Dette har nedført mindre konflikter mellom de innsatte.

I aktivitetshuset er en gymsal hvor utlendingene kan sparke fotball, spille basket etc. Gymsalen ble stengt av tilsynsrådet i desember 2010 på grunn av manglende renhold.

Utearealet de innsatte kan benytte er kun luftearealet. Tilsynsrådet har oppfordret ledelsen ved internatet om å finne aktiviteter for de innsatte. Det er opplyst at det vil bli tilsatt en aktivitetsleder som særlig vil ta seg av de med lengre opphold.

Årsaken til at en del aktiviteter ikke lenger er tilgjengelig for de innsatte er at det har vært mye ødeleggelser fra de innsatte. Dette gjelder tilgang til pc, musikkanlegg m.v. Det er opplyst at det vil bli ansatt en egen aktivitetsleder ved internatet.

Oversikt over innsatte i politiets utlendingsinternat Trandum i 2010:

MÅNED	ANTALL INTERNERTE
Jan	283
Feb	116
Mar	254
Apr	158
Mai	176
Jun	153
Jul	167
Aug	209
Sep	150
Okt	151
Nov	182
Des	124
TOT	2123

OVER- NATTINGER	LENGSTE OPPHOLD	SNITT OVERNATTING
1151	30	4,1
316	28	2,7
575	26	2,3
475	30	3,0
449	31	2,6
545	30	3,6
652	31	3,9
730	31	3,5
645	30	4,3
692	31	4,6
556	30	3,1
645	31	5,2

7431

Den som hadde lengst opphold på internatet ble løslatt av lagmannsretten, og ble kjørt til Oslo hvor han ble sluppet løs.

Gjennomsnittlig oppholdstid på internatet er relativt kort, noe som medfører at enkelte av de brev som er levert i postkassen til tilsynsrådet først er kommet tilsynsrådet i hende etter at utlendingen er uttransportert eller løslatt.

Bruk av makt

Tilsynsrådet har ved hvert besøk gjennomgått bruk av makt, som innsetting i avdeling C, eller andre begrensinger for de innsatte, og har fått tilsendt utskrift av protokoll for slik bruk for hver måned med oversikt over hvem det er vedtatt brukt makt i forhold, begrunnelse, lengde av innsetting, fordeling mellom kjønn m.v.. Tilsynsrådet har ikke funnet noe å bemerke.

OVERSIKT BRUK AV VEDTAK OM MAKT OG EGENERKLÆRINGER VED POLITIETS UTLENDINGSINTERNAT 2010

Måned	Frivillig plassering (egenerklæring)	Plassering i særskilt avdeling	Utelukkelse fra fellesskap	Plassering i sikkerhetscelle	Anmodning om overføring til Kriminalomsorgen	Tilslag fengselsplass
JAN	2	3	15	4	0	0
FEB	1	20	37	10	1	0
MAR	0	18	18	3	0	0
APR	0	19	28	3	14	0
MAI	2	28	12	1	0	0
JUN	1	19	11	1	0	0
JUL	0	17	27	7	0	0
AUG	0	19	35	4	0	0
SEP	0	11	20	4	1	0
OKT	0	12	12	2	0	0
NOV	2	7	38	7	0	0
DES	1	6	20	4	0	0
TOT	9	179	273	50	16	0

Det er fattet i alt 502 vedtak for 322 menn og kvinner. Flere vedtak har omhandlet samme person, for eksempel ved eskalering av utagerende adferd eller at man har forsøkt en mindre inngripende tiltak først. Det er tre kategorier maktbruk: innsettelse i særskilt avdeling, utelukkelse fra fellesskap og plassering i sikkerhetscelle, som er det mest inngripende tiltak. Det har vært en markant økning i bruk av maktmidler i 2010. Økingen må kunne tillegges det store antall utlendinger ved internatet til enhver tid og intensivert effektivisering av uttransportering. I tillegg er det enkelte som frivillig vil på sikkerhetsavdelingen.

Det er anført at i 2010 ble det ansett som uproblematisk å anvende maktmidler som innsettelse i sikkerhetsavdeling i forbindelse med uttransportering. Det er påpekt at erfaring viste at det kunne oppstå problemer med innsatte kort før uttransport og som kunne medføre at slik transport ikke kunne gjennomføres.

Tilsynsrådet vil se nærmere på dette.

Oslo 11. februar 2011.

Kjell Lamo

Randi Carlstedt

Svein Roald Olsen